

Utbildningsinspektion i grundskolorna Backe centralskola, Fjällsjöskolan och Bodums skola

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av Backe rektorsområde

Backe rektorsområde	Antal barn/elever
Förskoleverksamhet	36
Skolbarnsomsorg	36
Förskoleklass	8
Grundskola	187
Särskola	4

Utbildningen vid rektorsområdet bedrivs i centralorten Backe och i byn Ros-sön. Backe centralskola och Fjällsjöskolan ligger intill varandra med en gemen-sam matsal och idrottshall. Kommunbibliotek finns inrymt i Fjällsjöskolans lokaler. Bodums skola finns i byn Rossön cirka 12 kilometer från Backe.

Flera elever har lång skolväg vilket innebär att de är beroende av skolskjuts för att ta sig till skolorna. Inom rektorsområdet finns fyra elever som är mottagna i särskolan och integrerade i verksamheten.

Backe centralskola

I Backe centralskola finns fyra elever i förskoleklass och 63 elever i årskurs 1-6. Verksamheten är organiserad i fyra grundskoleklasser; en klass 1-2, en klass 3, en klass 4 och en klass 5-6. Förskoleklassen har sin verksamhet tillsammans med förskolans femåringar under förmiddagarna. Vid skolan finns ett arbetslag inom förskole-, skolbarnsomsorg- och förskoleklassen och ett arbetslag för årskurs 1-6. Backe centralskola är byggd under 1980-talet.

Fjällsjöskolan

Fjällsjöskolans utbildning omfattar årskurs 7-9. Totalt finns tre klasser med 69 elever. Slöjd och hemkunskap för Fjällsjöskolans elever bedrivs i Backe central-skolas lokaler. Arbetet bedrivs i huvudsak i åldershomogena grupper. Skolans personal är organiserad i ett arbetslag. Tidigare har skolan inrymt en utbildning för IT/PC-samordnare inom den Kommunala vuxenutbildningen. Den sats-ningen kommer fortfarande Fjällsjöskolans elever till del eftersom en stor del av utrustningen finns kvar i skolan. Skolans huvudbyggnader är uppförda på fem-tioalet.

Bodums skola

I Bodums skola finns fyra elever i förskoleklass och 43 elever i årskurs 1-6. Verksamheten är organiserad i två klasser; en klass f-3 och en klass 4-6. Vid skolan finns ett arbetslag inom förskolan och skolbarnsomsorgen och ett ar-betslag för förskoleklassen och årskurs 1-6. Förskoleklassen har sin verksamhet tillsammans med årskurs 1-3. Bodums skolas huvudbyggnad är uppförd på fem-tioalet och skolans idrottshall är byggd i början av 1990-talet.

Genomförande av inspektionen i Backe rektorsområde

Skolverket sände den 27 april 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Backe rektorsområde har bestått av undervisningsråden Anders Nylander och Marie Ivarsson. Besök i Backe rektorsområde inleddes den 18 oktober och avslutades den 20 oktober.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Backe rektorsområde, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

Utbildningsinspektionen inom Backe rektorsområde har koncentrerats till förskoleklass och grundskola.

I Backe rektorsområde genomfördes intervjuer med rektor, platschefer, personal, elever samt föräldrar. Lektioner i förskoleklass och samtliga årskurser inom grundskolan besöktes. Under besöket fördes också spontana samtal i korridorer och lärarum.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Vid alla skolor inom rektorsområdet upplevde inspektörerna att stämningen är god. Relationen mellan elever och personal fungera bra och eleverna säger att de är nöjda med sina skolor. Föräldrar känner sig väl bemötta vid alla skolor och personalen har ett öppet och förtroendefullt sätt att samarbeta med dem.

Vid framtagandet av det gemensamma policydokumentet kring värdegrundsfrågor har diskussioner förts med personal, elever och föräldrar.

Eleverna tycker att det är viktigt att få möjlighet att vara med och bestämma och uppger även att så är fallet. Till exempel får de vara med och bestämma om vad de ska arbeta med och i vilken ordning det ska göras.

Eleverna tar ansvar för sin utbildning och för skolmiljön. De för loggbok över vad de ska arbeta med varje vecka och i de flesta fall klarar de av vad de planerat. Vid inspektionstillfället fanns inga tecken på skadegörelse vid någon av skolorna.

Gemensamt för skolorna är att eleverna säger att de flesta elever har någon att vara med. Bråk och retsamheter förekommer mellan eleverna vid enstaka tillfällen. Eleverna uppger att de känner sig trygga och om allvarigare incidenter skulle inträffa så finns vuxna tillhands. Vid intervjuer uppges att elever med annan språklig och kulturell bakgrund har lätt att få kamrater och komma in i gemenskapen på skolan.

Kränkningar av allvarigare art som mobbning förekommer nästan aldrig vid skolorna. Enligt kvalitetsredovisning för 2002/2003 har mobbingplanen inte behövt aktualiseras.

Backe centralskola.

Under hösten 2002 och våren 2004 genomfördes TEMO-undersökningar kallade "Klimatundersökning i skolan". Frågorna avser trivsel och arbetsmiljö, elevinflytande och kunskap och lärande. 80 procent av eleverna svarar positivt på hur de upplever trivseln och arbetsmiljön är på skolan våren 2004. Enligt utvärdering av arbetet "hälsa i skolan" säger alla elever i årskurs 1-3 att de känner sig trygga i skolan. Motsvarande siffror för årskurs 4-6 är att 38 av 40 elever känner sig trygga i skolan.

Fjällsjöskolan

Eleverna trivs i skolan. Det märks bland annat på att flera elever vill vara kvar i skolan efter lektionernas slut. De dröjer sig kvar och läser läxor, sitter vid datorerna, spelar bordtennis eller bara umgås med andra.

Direkt innanför stora huvudentrén hänger eleverna vanligen sina jackor och idrottssvåsar för att de ska vara tillhands när de ska ut. Det tyder på att eleverna känner sig trygga med att deras ägodelar inte ska stjälas eller förstöras.

Föräldrarna uppger att stämningen på skolan är god och att eleverna verkar vara måna om varandra. Det är accepterat att vara annorlunda på skolan. Enstaka händelser av kränkande behandling har inträffat men skolan har omgående vidtagit åtgärder för att komma tillrätta med problemet. En elevenkät har genomförts i samband med skolornas arbetsmiljöromd som visar att övervägande delen elever känner sig trygga på skolan. Dock är det några elever som tycker att det inte görs tillräckligt för att förhindra mobbning.

Elevrådet har kunna påverka att nedskräpningen minskat och att de fått utforma miljön i uppehållsrummet, exempelvis behålla musikanläggning och inköp

av möbler. Eleverna har getts möjlighet att delta i beslutet hur flytten av matsalen ska genomföras.

Bodums skola

Vid Bodums skola har eleverna påverkat skolgården, rastaktiviteter och inköp av materiel.

Enligt en elevenkät som genomförts i årskurs 4-6 hösten 2004, upplever de allra flesta elever att de är trygga och att det görs tillräckligt för att motarbeta hot, våld och mobbning på skolan. Eleverna uppger att större bråk har minskat i omfattning det senaste året. Dock inträffar enstaka händelser av kränkande behandling på skolan.

Vid inspektionstillfället framkommer att grovt språk ibland förekommer mellan eleverna. Skolan har inbjudit till föräldramöte för att informera om och diskutera hur man kan stävja detta.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resultaten inom området normer och värden är mycket goda för Backe centralskola och Fjällsjöskolan. För Bodums skola är resultaten goda.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I Backe rektorsområde säger intervjuade elever att det är roligt i skolan och att de får lära sig intressanta saker. Vid elevintervjuer i årskurs 9 säger eleverna att ”det känns som det mest intressanta just har börjat nu i slutet av grundskolan”. Det tyder på att elevernas nyfikenhet och lust att lära finns kvar.

Eleverna känner till målen för utbildningen. De kan arbeta såväl självständigt som i grupp. Genom att eleverna för loggbok/planeringsbok samt använder sig av portfoliomethodik får de en uppfattning om hur deras lärande utvecklas. I alla besökta lektionssalar finns elevarbeten att ta del av. Det utgörs bland annat av eget producerade böcker och bilder.

Flertalet elever fullföljer utbildningen inom nio år. Det gäller även de särskolemottagna eleverna. Ingen av eleverna har för närvarande anpassad studiegång.

Resultat av diagnostiska prov i årskurs 2 i svenska och matematik visar att så gott som alla elever är godkända i hela rektorsområdet.

Resultatet av nivåproven för årskurs 5 varierar inom rektorsområdet.

Backe skola

I Backe skola nådde det flesta elever målen i årskurs 5 i svenska, engelska och matematik år 2003 och 2004.

Fjällsjöskolan

Resultat av nivåproven i årskurs 9, år 2004 visar att alla elever är godkända i engelska. 14 procent av eleverna har inte uppnått målen för godkänt i matematik. I svenska har nio procent ej uppnått målen. Skolan har genom olika åtgärder hjälpt dessa elever så att de fått godkänt som slutbetyg i matematik och svenska.

Resultat av matematikprovet i årskurs 7 visar att de allra flesta elever klarar provet.

Meritvärdet för Fjällsjöskolan år 2003 var 202,5 vilket kan jämföras med 206,2 för Strömsunds kommun och 205,4 för riket som helhet. Meritvärdet har varierat kraftigt de senaste sex åren, från 192,5 till 234. Det kan förklaras med att det är förhållandevis få elever som lämnar årskurs 9 varje år, vilket medför att den generella statistiken påverkas av ett fåtal resultat på ett märkbart sätt. År 2004 är meritvärdet 234 poäng. Flickor har generellt sett haft ett något högre meritvärde än pojkar under de senaste åren. Samtliga elever fick plats på ett nationellt program i gymnasieskolan, de allra flesta på sina förstahandsval.

Bodums skola

Vid Bodums skola är över 50 procent av eleverna ej godkända i svenska och engelska på nivåproven i årskurs 5, år 2004. Skolans analys av detta är att det lilla elevunderlaget kan medföra att utfallet blir stort på grund av att enskilda elevers resultat påverkar helhetsresultatet i hög grad. I matematik nådde 35 procent av eleverna inte målen i årskurs 5. För år 2003 nådde de flesta elever godkänd nivå på alla tre nationella prov.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resultaten inom området kunskaper är goda för Backe centralskola och Fjällsjöskolan.

För Bodums skola är resultaten godtagbara, vilket innebär att åtgärder bör vidtas för att förbättra resultaten.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

I det gemensamma policydokument har personal, elever och föräldrar tagit fram fem nyckelord som ska känneteckna vardagen. Dessa är trygghet, respekt,

självförtroende, empati och vårdat språkbruk. För varje nyckelord finns definierat vad skolorna menar med det.

Elevernas inflytande i skolarbetet sker främst genom att varje elev har en egen planeringsbok/loggbok där de planerar sitt skolarbete. Läraren skriver upp veckovisa arbetsbeting som ska göras och elever bestämmer i vilken ordning och när de ska arbeta med olika saker. Eleverna uppger att lärarna är lyhörda för förslag från eleverna.

Policydokumentet är ledstjärnan för arbetet mot kränkande behandling. I rektorsområdets lokala arbetsplan skrivs att ett viktigt led i demokratiutvecklingen är fortlöpande samtal om etik och moral, dramaövningar, förebyggande mobbningsarbete och temadagar.

För rektorsområdet finns en gemensam handlingsplan mot mobbning. Den beskriver hur man definierar mobbning och skolornas åtgärder när mobbning inträffat. Begreppet kränkande behandling och det förebyggande och upptäckande arbetet beskrivs inte. Relationen mellan vuxen och elev tas inte upp i planen. Handlingsplanen är ej känd av föräldrarna. Rektorn skriver i kvalitetsredovisningen för läsåret 2003/2004 att en revidering av handlingsplanen är absolut nödvändig att göra under kommande läsår.

Rektorsområdets hälsoarbete bedrivs främst inom ämnet idrott och hälsa och inom elevens val. Teoretiska delar av hälsoundervisningen återfinns främst under naturorienterande ämnen, till exempel i sex- och samlevnadsundervisningen. Elever och föräldrar anger att möjligheter till friluftsliv och idrottsliv är goda vid skolorna.

Backe centralskola och Fjällsjöskolan

Formella klassråd genomförs inte på Backe centralskola eller på Fjällsjöskolan. Elevråd finns på Fjällsjöskolan med två elevrepresentanter från varje klass. Elevrådet träffas cirka en gång per månad. Vid intervjuer säger eleverna att de får vara med och fatta beslut i angelägna frågor för dem. Det görs vid mentors-träffar eller när någon viktig fråga uppstår. Ett sådant förfarande innebär att de flesta elever inte har möjlighet att träna vedertagna rutiner för mötesordning, förutom de elever som blir invalda till elevrådet. Vid Fjällsjöskolan utbildas årligen elevskyddsombud. En av deras uppgifter är att leda skyddsronder på skolan.

Ett "matråd" finns för samråd kring matfrågor. Syftet är att göra matsituationen så bra som möjligt. Eleverna ges möjlighet att föra en dialog med kökschefen kring miljö i matsalen och vad som serveras. De kan besluta om regler i matsalen, vilka rätter som serveras och innehåll i salladsbuffén.

Även ett så kallat "spelråd" finns som behandlar frågor som rör datorbaserade spel på elevdatorerna.

Gemensamma trivselregler finns vid skolorna och är kända av eleverna och föräldrarna. Dessa har skickats hem och informerats om på föräldramöten. Enligt skolans regler får mobiltelefoner omhändertas av skolan och föräldrarna får hämta ut dem. I praktiken fungerar regeln så att de elever som har med sig telefonen till skolan självmant får lämna in telefonen på expeditionen. Enligt

rektor så har aldrig mobiltelefoner omhändertagits av skolan, det sköts mycket bra av eleverna.

Föräldrasamverkan sker främst under föräldramöten och utvecklingssamtal. Föräldrarna i årskurs 6 vid Backe centralskola har inbjudits till en utbildningskväll i värdegrundsfrågor under våren 2004.

Som en del i hälsoarbetet har Fjällsjöskolan deltagit i projektet "Klara skivan" som en av sex 7-9 skolor i Jämtlands län. Syftet var att utveckla ett ämnesövergripande arbetssätt och synliggöra miljöfrågan kring resurshantering. För att främja hälsan har beslut tagits om att eleverna vid Fjällsjöskolan ska röra på sig under minst 30 minuter varje dag. Det sker bland annat med att promenader är schemalagda tre gånger per vecka.

Bodums skola

Vid Bodums skola finns klassråd i båda klasserna. Något skolövergripande elevråd finns inte. Även matråd finns på skolan.

Föräldrasamverkan sker främst under föräldramöten och vid utvecklingssamtal. Även ett föräldraråd finns med representanter från varje klass. Funktionen är att vara ett "bollplank" för skolan där det är viktigt att höra vad föräldrarna tycker. För samverkan kring pedagogiska frågor anordnas temakvällar.

Gemensamma promenader för elever och personal genomförs varje vecka. Som tema för elevens val har skolan valt uteliv/naturorientering-teknik. Tanken är att arbetet ska vara en del i skolans hälsoarbete och väcka elevernas intresse för de aktiviteter hembygden kan bjuda på.

I samband med värdegrundsarbetet har skolan arbetat med förankring av rektorsområdets policydokument. Eleverna har deltagit i diskussioner och värderingsövningar kring begrepp som självförtroende, respekt och empati. För att utveckla elevernas förståelse och medkänsla för varandra används barnmassage i de yngre åldrarna. Eleverna uppger att det finns regler som behandlar kepsar, tuggummi, raster med mera. Eleverna säger att de känner till dem, "de finns i huvudet" men att de inte finns nedtecknade någonstans.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Backe rektorsområde har en god kvalitet på arbetet med delaktighet och arbetsmiljö.

Backe centralskola och Fjällsjöskolan bör förbättra det formella elevinflytandet så det omfattar alla elever.

Skolorna bör förbättra handlingsprogrammet mot kränkande behandling och mobbning samt öka kännedomen om det hos elever och föräldrar.

Bodums skola bör förtydliga vilka gemensamma ordningsregler skolan har.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I varje ämne finns lokalt nedbrutna kunskapsmål för alla årskurser. Dessa finns anslagna i lektionssalarna för årskurs 7-9. De uppfattas som levande dokument av personalen. Synen på kunskap och lärande speglar den syn som uttrycks i läroplanerna.

Rektorsområdet följer i stort den nationella timplanen, men har ändå upprättat en lokal timplan. För få timmar finns i huvudsak i ämnena idrott och hälsa och slöjd. Utökad tid har främst fördelats på elevens val.

Barn- och utbildningsnämnden har fattat beslut om att förskoleklassen samt årskurs 1 och 2 ska ha sin verksamhet utlagd på fyra dagar per vecka.

De flesta klasser eller grupper i grundskolan är relativt fasta men eleverna blandas exempelvis vid olika val, vid temaarbeten med mera. Flera av klasserna i de lägre åldrarna har sin undervisning i åldersblandade grupper. Det är inspektörernas intryck att det finns en tyngdpunkt på ett individualiserat arbetssätt i klasserna.

För att identifiera elever i behov av stöd hålls en klasskonferens vid läsårets början. För årskurs 3 och 6 hålls klasskonferenser vid läsårets slut tillsammans med avlämnande lärare. För enskilda elever har skolorna en "förberedande elevvårdskonferens" för att kartlägga elevens skolsituation. Vid ordinarie elevvårdskonferens deltar föräldern. Vid alla dessa konferenser deltar berörda lärare, rektorn och skolsköterskan.

Åtgärdsprogram upprättas för alla elever i behov av stöd av berörd lärare, förälder och elev. Kriterier för att upprätta åtgärdsprogram kan vara läs- och skrivsvårigheter, sociala svårigheter, oro för elevs situation eller utveckling, tvivel inför att nå godkänd nivå i årskurs 5 eller 9. Inom rektorsområdet finns en specialpedagog, men även en del av lärarna har specialpedagogisk kompetens i sin utbildning. Oftast sker stödet av specialpedagog i mindre grupper. Även enskild undervisning förekommer.

För bedömning av eleverna kunskapsutveckling används diagnoser, prov, utvecklingssamtal och portfolio. Utvecklingssamtal genomförs två gånger per läsår vid alla tre skolor inom rektorsområdet. Loggboken/planeringsboken används som underlag för samtalet. Samtalet dokumenteras och förvaras i elevernas portfoliomappar.

Elevernas uppfattar att lärarna behandlar flickor och pojkar i stort sett lika men att pojkar får tillrättavisningar i större omfattning eftersom de oftast gör sig förtjänta av det.

Backe centralskola

Lärandet vid skolan är byggt kring språkets betydelse. Stor vikt läggs vid läsinlärning och skolan försöker noggrant följa varje elevs framsteg genom att dokumentera det i ett så kallat läsutvecklingsschema. För att stimulera skrivandet har alla elever en egen skrivbok som följer dem från förskoleklass till årskurs 6. Att kunna ta instruktioner i grupp, lyssna och klara av en föreläsningssituation är viktiga ingredienser i undervisningen.

I skolans självvärdering anges att man försöker arbeta så att elevernas alla intelligenser utnyttjas på ett effektivt sätt. Eftersom två av klasserna är åldersblandade blir tyngdpunkten där mer på ett individualiserat arbetssätt. Problembaserad undervisning genomförs bland annat när skolan arbetar med teman, exempelvis vattentema. Skolan har utarbetat en speciell dataplan som bland annat upptar ordbehandling, kommunikation och bild/text-behandling. Datorbaserad portfolio används vid dokumentationen av elevernas lärande i trä- och metallslöjd.

Vid intervjuer uppger lärarna att de nationella proven i viss mån kan bli styrande för undervisningen eftersom det som gäller är att alla elever ska klara godkändnivå.

Teater och uteverksamhet är viktiga ingredienser i skolans vardag. Skolans skolkog används regelbundet. Skolan har kvalificerat sig till utmärkelsen ”grön flagg” för sitt miljöarbete. Det märks bland annat på den källsortering som sker vid skolan.

Kommunbiblioteket används i undervisningen. Bibliotekarien kan hjälpa till att plocka ihop lämplig litteratur som eleverna kan läsa inför ett arbetsområde.

Skolan samverkar med närsamhälle och arbetsliv efter en speciell samhällsplan för förskoleklassen och alla årskurser. I den finns beskrivet vad elever bör få arbeta med i olika årskurser för att lära sig om Backe samhälle. Skolan har även deltagit i nationella och internationella aktiviteter, bland annat inom miljöområdet. Samarbete med Fjällsjöskolan sker under friluftsdagar, temadagar och under vissa arbetspass.

Förskoleklassens verksamhet bedrivs tillsammans med förskolans femåringar under förmiddagarna. Planeringen av verksamheten utgår från Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. Förskolans femåringar deltar efter förmåga eller har egna aktiviteter. Förskoleklassen, årskurs 1 och årskurs 2 har sin undervisning förlagd till fyra dagar per vecka. Onsdag är undervisningsfri dag. Det innebär att barnen har två ”måndagar” varje vecka, det vill säga det tar ett tag även under torsdagen innan alla barn har kommit in i rutinerna för skolarbetet. Vid utvärdering av fyradagarsveckan framkommer att de flesta föräldrar är nöjda med arrangemanget.

Mycket av det pedagogiska arbetet i förskoleklassen läggs på språkträning. Utevistelse och färdighetsträning i samband med den är ett viktigt inslag i verksam-

heten. Att klä sig, ha rätt kläder, hålla reda på utrustning och hantera den, exempelvis när barnen åker skidor är centra inslag i undervisningen.

Fjällsjöskolan

Elevernas egna erfarenheter och förutsättningar är utgångspunkten för lärarna när de planerar undervisningen. Det innebär bland annat att arbetet planeras gemensamt i klassen och att eleverna kan vara med och påverka innehåll, arbetssätt och redovisningsmetoder.

Skolan försöker att variera arbetssättet så att olika lärstilar stimuleras. Som riktmärke sägs att undervisningen är med en tredjedel lärarstyrd, en tredjedel består av eget arbete och en tredjedel består av arbete i grupp. Eleverna upplever att undervisningen mestadels hålls samman och att alla arbetar inom samma arbetsområde. Temaarbete med olika ämnen inblandade förekommer i viss utsträckning. Vid inspektionsbesöket framkommer att Kommunbiblioteket nyttjas i liten omfattning.

Vid utvecklingssamtal deltar mentor, elev och förälder. Målsättningen med utvecklingssamtalet är att det ska vara eleven som håller i samtalet.

Betygskriterier finns utarbetade för utbildningen. De nationella proven i årskurs 9 används som ett av flera prov som underlag för betygssättning. På omprov ges endast betyg godkänd eftersom provet endast görs på godkänd-nivå. Det har även förekommit att sent inlämnade arbetsuppgifter endast bedömts till godkänd-nivå oavsett hur bra de är gjorda.

Gemensam betygssättning görs av de lärare som undervisar i samma ämnen. För att kunna göra rättvisa bedömningar diskuteras betygssättning fortlöpande mellan lärare i olika ämnen. Betygen upplevs i stort sett som rättvisa av eleverna. Lärarna deltar i gemensamma betygskonferenser där lärare från andra 7-9 skolor och gymnasiet deltar.

Skolan samverkar med närsamhälle och arbetsliv genom att totalt lägga tre veckors PRAO under årskurserna 7-9. De senaste åren har två av veckorna legat i årskurs 9. Då sker oftast PRAO utanför orten, exempelvis i Umeå eller Stockholm. Studiebesök genomförs under en speciell "företagardag". Samhällsarbeten om föreningar och företag görs. Temaarbeten har genomförts där barnmorska, präst, begravningsentreprenör, polis och sjukgymnast har deltagit. Brevkontakter finns med en skola i Mexico.

Bodums skola

Under flera år har personalen bedrivit ett pedagogiskt utvecklingsarbete som präglas av tankarna från Montessoripedagogiken. Det konkretiseras bland annat genom att läromedel i olika ämnen till stor del är framtagna för att eleverna ska kunna arbeta individuellt och på sin egen nivå. Varje elev har en individuell utvecklingsplan. En grundtanke i det pedagogiska arbetet är att försöka hitta varje elevs starka sidor och bygga lärandet vidare därifrån.

För de båda klasserna finns olika arbetsrum där materiel för olika ämnen och arbetsområden finns samlade. Eleverna går mellan de olika arbetsrummen och bär med sig sina personliga läromedel i en speciell portfölj.

Varje elev har en egen veckoplanering som utgår från den planering läraren gjort. Eleven skriver in i sin planeringsbok när de ska arbeta med olika arbetsuppgifter. När de obligatoriska arbetsuppgifterna är klara får de själv välja vad de ska göra, exempelvis experiment. Vid intervjuer sägs att det är allt för sällan det blir tid över för att göra egna experiment.

Eftersom båda klasserna är åldersblandade fungerar det individualiserade arbetssättet bra. Dock upplever några av eleverna arbetsuppgifterna för enkla. Ett eget skolbibliotek med relativt begränsat urval av litteratur finns i skolan. Uteverksamheten är ett tydligt inslag i skolans verksamhet, exempelvis under elevens val och i idrott och hälsa.

Inför utvecklingssamtalet fyller eleverna i en enkät som behandlar hur eleven uppfattar att det går i skolan och hur man har det med kamrater med mera. Lärandet dokumenteras i elevernas portfolio.

PRAO genomförs en dag varje år i årskurserna 4, 5 och 6, oftast på föräldrarnas arbetsplatser. Även studiebesök genomförs i företag på orten.

Årskurs 4-6 har genomfört en fjällvandring tillsammans med Åsarnas skola under en vecka höstterminen 2004. Brevledes har skolan kontakt med barn i Spanien.

Verksamheten i förskoleklass bedrivs åldersblandat tillsammans med årskurs 1-3, vilket innebär att övergången till grundskolan sker på ett naturligt sätt. Verksamheten är förlagd till fyra dagar per vecka för förskoleklassen, årskurs 1 och årskurs 2. Fredag är ledig dag. Föräldrarna uppger sig vara nöjda med arrangementet. Förskoleklassen deltar i förskolans utedag under måndagar och i gymnastik under torsdagar. Förskoleklassen i Bodum besöker förskoleklassen i Backe en dag varje år.

Montessori-pedagogiken är grunden för det pedagogiska arbetssättet för förskoleklassen. Stor vikt läggs vid färdighetsträning, exempelvis att bära, balansera, hålla och hålla ordning. Förskoleklassen deltar i tema- och friluftsdagar tillsammans med grundskolan..

Sammanfattningsvis bedömer skolverket att Backe rektorsområde har en god kvalitet på sitt pedagogiska arbete.

Fjällsjöskolan bör förtydliga att det är elevernas kunskaper som ska betygsättas och inte den tid det tar för eleverna att tillägna sig dessa kunskaper. Det är även viktigt att de elever som inte är godkända efter ett moment i ett ämne ska ha möjlighet att kunna nå högre betygssteg än godkänd.

Rektorsområdet har ej rätt att omfördela tid mellan olika ämnen i timplanen på det sätt som gjorts.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskilds rättsäkerhet.

Rektorsområdet leds av en rektor. För ledningen av skolorna ansvarar även tre platschefer vid Fjällsjöskolan, två platschefer vid Backe centralskola och en platschef vid Bodums skola. Platscheferna har sin grundtjänstgöring som lärare och de är platschefer på en mindre del av sin tjänst. Platscheferna vid Fjällsjöskolan har 8 procents tjänstgöring och övriga har 20-25 procent tjänstgöring som platschef.

Platscheferna leder bland annat personalträffar, ansvarar för personalvård, ansvarar för resursfördelning inom arbetslagen, följer upp beslut, utvärderar och reviderar den lokala arbetsplanen, leder medarbetarsamtal, deltar i lönesättning, ansvarar för pedagogisk och övrig information till berörda samt verkar för samordning av resurser. De har också en del andra arbetsuppgifter, exempelvis vikarieanskaffning, beställningar av läromedel, schemaläggning, lokalfördelning med mera.

Personalen uppfattar att det är platscheferna som är pedagogiska ledare vid Backe centralskola och Bodums skola. Vid Fjällsjöskolan uppfattar personalen att rektorn är pedagogisk ledare, beroende bland annat på att rektorn har medarbetarsamtal med lärarna och håller i morgonsamlingen för hela skolan en gång i veckan.

Rektorn träffar platscheferna varje vecka. Arbetslagen på skolorna träffas vid två tillfällen varje vecka. Rektorn har för närvarande 40 medarbetare att ansvara för. Besisningspersonalen lyder under kostkontoret och vaktmästare och städpersonal under tekniska kontoret. Rektorn är känd av eleverna och föräldrar. Personalen ser rektorn som en "möjliggörare", det vill säga att rektorn är intresserad och lyhörd för idéer. Dock anser de att rektorn har ett allt för stort arbetsområde för att kunna fungera som pedagogisk ledare för rektorsområdet som helhet om inte platscheferna funnits. Rektorn är ändå förtrogen med verksamheten och har god detaljkunskap om enskilda elevers situation på skolan. Rektorn går för närvarande den statliga rektorsutbildningen.

Lokala mål finns angivna i den lokala arbetsplanen och de stämmer väl överens med de nationella målen. Lärarna uppger att de nationella styrdokument, kommunens skolplan, arbetsplanen och lärarnas erfarenhet är det som styr planering av undervisning.

Fortlöpande utvärdering av arbetet sker under läsåret genom enkäter, studier av elevernas loggböcker och utvecklingssamtal. Som grund för kvalitetsredovisning finns den sammanfattande utvärdering som skolan genomför vid läsårets

slut. Kvalitetsredovisningen beskriver mål och de processer skolan arbetar med för att nå resultat. Även konkreta resultat redovisas.

Betygskataloger förs och betygsstatistik sammanställs. Dokumenten förvaras inlåsta och på ett för övrig lämpligt sätt.

Registerkontroll genomförs alltid vid nyanställningar.

Klagomål framförs vanligen till berörd lärare eller mentor. Därefter går man vidare med synpunkter till platschefen eller rektorn. Nästa steg är att kontakta förvaltningschefen eller nämnden.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Backe rektorsområde håller god kvalitet när det gäller styrning och ledning.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Som språkval erbjuds tyska, spanska och förstärkt undervisning i svenska/engelska från och med årskurs 7.

Ingen elev inom rektorsområdet läser svenska som andraspråk. Modersmålsundervisning sker ej vid skolan trots att det finns elever som har rätt att få modersmålsundervisning. Studiehandledning i andra ämnen på annat modersmål ges inte till någon elev. Enligt rektorn informeras ej föräldrar till dessa barn rutinmässigt om den rättigheten.

Inom rektorsområdet tas inga obligatoriska avgifter ut i samband med undervisningen. Skolorna ger eleverna möjlighet att köpa frukt varje dag till en kostnad av 150 kronor per termin. I samband med friluftsdagar vid slalomanläggningar har eleverna möjlighet att hyra skidutrustning. Inga övriga kostnader tas ut i samband med friluftsdagar.

En del av skolornas elever åker skolskjuts. Enligt intervjuade elever och föräldrar fungerar det bra med rimliga väntetider för eleverna.

Vid inspektionstillfället finns inga elever inom upptagningsområdet som fullgör skolplikten på annat sätt.

Information till föräldrar och elever om olika val, språkval, val till gymnasiet sker vid föräldramöten och utvecklingssamtal. Skriftlig information skickas hem. Information om skolans vardagsarbete ges även via elevernas planerings

eller loggbok. Information om aktuella saker som händer, skolmatsedel med mera kan även fås via skolans hemsida.

Vanligen informeras inte föräldrar till 6-åringar skriftligen om att erbjudandet om att börja förskoleklass är ett frivilligt val. Alternativet att välja skolbarnsomsorg eller möjlighet att börja i årskurs 1 ges ej via valblanketten. Däremot tas det upp av personalen i förskolan muntligen med föräldrar till femåringar.

Fjällsjöskolan

Vid Fjällsjöskolan får eleverna en viss mängd förbrukningsmateriel, pennor, sudd, linjal med mera att använda. Om detta tar slut får eleverna köpa förbrukningsmateriel av skolan till en relativt liten kostnad. Enligt rektorn är det vid ytterst få tillfällen det inträffar att eleverna måste köpa förbrukningsmateriel och om någon elev eller förälder skall vägra att betala så skulle skolan ändå se till att eleven har tillgång till den utrustning som krävs för att man ska kunna tillägna sig undervisningen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Backe rektorsområde har godtagbar kvalitet på tillgången till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning.

Rektorsområdet bör förbättra informationen om rätten till modersmålsundervisning, rätten till handledning på modersmål och rätten att välja andra alternativ än förskoleklass för 6-åringar.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

De flesta lärare har formell behörighet för den undervisning de ansvarar för. Vid intervjuer med lärare framkommer önskemål om fler speciallärare inom rektorsområdet. I dagsläget finns en speciallärare som arbetar inom hela rektorsområdet. En del av klass- och ämneslärarna har även specialpedagogisk kompetens.

Av läsårets 16 kompetensutvecklingsdagar förfogar arbetsgivaren över åtta, arbetslagen över sex och varje enskild lärare förfogar över två. Kompetensutveckling anordnas oftast inom de områden som prioriterats i skolplanen. Det som prioriterats det senaste läsåret har varit hälsoarbete, IT-fortbildning, läsutveckling och jämställdhet. Personalen uppger att det finns goda möjligheter att få individuella önskemål tillgodosedda. Personalen är nöjd med den kompetensutveckling som givits.

Läromedel och annat undervisningsmateriel är tidsenliga och i godtagbart skick. Läromedel anpassade för barn med särskilda behov finns i tillräcklig omfattning och är av god kvalitet. Personalen säger att de upplever tillgången på materiel

som god. Totalt finns 156 datorlicenser för rektorsområdet och kvalitén på datorerna uppfattas generellt som god.

Skolsköterskan arbetar två dagar i veckan inom rektorsområdet. Mottagningen finns på Backe centralskola. Elever och föräldrar kan boka tid i förväg med skolsköterskan. Skolläkare finns på skolorna en gång per år. Kurator kan fås från Strömsund vid behov. Skolpsykologtjänster köps från Östersunds kommun.

För närvarande finns ingen elev med rörelsehinder på någon av skolorna. Lokalerna vid Bodums skola och Fjällsjöskolan saknar hiss.

Fördelning av resurser diskuteras mellan rektorn och platscheferna. Förslag diskuteras på personalträffar och vid möten med fackliga representanter. Då tas hänsyn till elevernas behov, exempelvis elever som riskerar att inte nå målen eller har behov av annat stöd. Platscheferna har ett speciellt ansvar för att resursfördelning sker och diskuteras inom arbetslaget. Omfördelning av resurser kan ske under året ifall behov uppstår exempelvis om okända behov hos elever uppstår. Även prioriterade områden och personalens fortbildningsbehov styr resursfördelningen.

Rektorsområdet har relativt goda resurser, både personella och materiella. Klasserna är förhållandevis små, från 12 till 19 elever. I matematik, årskurs 7 finns den allra största elevgruppen på 27 elever, men där finns två till tre lärare. Lärartätheten för Strömsunds kommun som helhet var 9,7 lärare per 100 elever och för riket som helhet 7,9 lärare per 100 elever år 2003.

Backe centralskola

Lärartätheten under läsåret 2003/2004 var 8,2 lärare per 100 elever för alla lärare vid skolan. När det gäller lärare med pedagogisk utbildning låg siffran på 7,6 tjänster per 100 elever.

Lokalerna vid skolan är byggda 1983 och i ett plan. Lokalerna består av en central studiehall med kringliggande klassrum. De är anpassade för samverkan mellan åldersgrupper och upplevs som ljusa och tidsenliga av inspektörerna. Skolan känns trivsamt och har en god miljö för lärande och utveckling.

Matsalen användes för första gången vid inspektörernas besök. Den ligger vid Fjällsjöälvens strand med en underbar utsikt. Idrottshallen upplevs av rektorn och personalen som liten och undermålig. Planer finns på att bygga en ny i samverkan med ortens idrottsförening. Inga beslut var vid besöket fattade i frågan.

Fjällsjöskolan

Lärartätheten under läsåret 2003/2004 var 9,4 lärare per 100 elever för skolan. När det gäller lärare med pedagogisk utbildning låg siffran på 8,3 tjänster per 100 elever. Tillgången till kurator och skolpsykolog saknas i praktiken. Det vill säga kurator kan nås i Strömsund och skolpsykologtjänst köpas från Östersund, men den tid det tar innan tjänsten kan fås gör att ärenden hinner bli inaktuella.

Datorer finns främst i en gemensam datorsal och i mycket god omfattning. Datorer finns även i klassrum och med god kapacitet. Speciella elevdatorer

finns i en korridor. Dessa får eleverna relativt fritt förfoga över med bland annat underhållningsspel inlagda.

Lokalerna är byggda under femtiotalet i två plan. Hiss finns ej mellan våningarna. Skolan har långa korridorer med små burspråk och separata klassrum. Skolan har begränsad tillgång på grupprum. Handikappanpassning finns i det nedersta våningsplanet. I skolan finns ett elevrum med bordtennisbord och musikanläggning. Elevcafeteria finns ej.

Bodums skola

Bodums skola har fått resursfördelning utifrån en så kallad glesbygdskoefficient. Det innebär att lärartätheten är högre än övriga skolor. Lärartätheten under läsåret 2004/2005 är 10,2 lärare per 100 elever. Skolan saknar utbildade musik- och idrottslärare.

Lokalerna är byggda på femtiotalet och i två plan. Korridorer med separata klassrum finns på varje våningsplan. Skolan har få grupprum men eftersom skolan är byggd för fler elever än vad som finns idag kan klassrummen fungera som grupprum. Lokalernas möblering och tillgängligheten av olika läromedel för eleverna bidrar till en god lärandemiljö. Ingen hiss finns mellan våningarna. Handikappramper finns vid ingångar till den nedersta våningen.

Matsalen ligger i en egen byggnad på skolgården. Lokalen domineras av en stor väggmålning som beskriver hembygdens liv och historia. Hela lokalen inbjuder till matro och trivsel genom utsmyckning och ljus på borden. Dock upplever eleverna att kvalitén på maten har försämrats sedan skolan inte längre tillagar maten på plats.

Idrottshallen är byggd under 1990-talet och bedöms som mycket bra. Den används tillsammans med ortens idrottsförening. Förskolan Killepipens lokaler finns sammanbyggda med idrottshallen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att kvalitén på resurserna är goda inom Backe rektorsområde. Tillgång till kurator och skolpsykolog bör förbättras.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Backe rektorsområde övergripande är av god kvalitet. Eleverna är trygga på skolorna, de trivs och upplever att utbildningen är rolig och meningsfull. Eleverna når i de flesta fall goda kunskapsresultat. Föräldrar är nöjda med den verksamhet som bedrivs och har förtroende för skolornas personal.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Bodums skola bör vidta åtgärder för att förbättra kunskapsresultaten,
- Backe centralskola och Fjällsjöskolan bör förbättra det formella elevinflytandet så det omfattar alla elever,
- alla skolor inom rektorsområdet bör förbättra handlingsprogrammet mot kränkande behandling och mobbning samt öka kännedomen om det hos elever och föräldrar,

- Bodums skola bör förtydliga vilka gemensamma ordningsregler skolan har,
- Fjällsjöskolan bör förtydliga att det är elevernas kunskaper som ska betygsättas. Det är även viktigt att de elever som inte är godkända efter ett moment i ett ämne ska ha möjlighet att kunna nå högre betygssteg än godkänd,
- rektorsområdet bör förbättra informationen om rätten till modersmålsundervisning, rätten till handledning på modersmål och rätten att välja andra alternativ än förskolklass för 6-åringar samt
- tillgång till kurator och skolpsykolog bör förbättras.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Rektorsområdet har omfördelat tid så att den nationella timplanen inte följs. (grundskoleförordningen 2 kap 2 § och skollagen bilaga 3.)

Datum	Ort
2005-03-21	Umeå

Anders Nylander

Marie Ivarsson